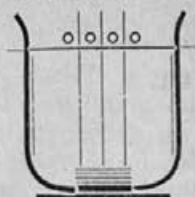

Poštnina plačana v gotovini

P E V E C

GLASILO PEVSKE ZVEZE / S PEVSKO PRILOGO

SEPTEMBER - OKTOBER - NOVEMBER - DECEMBER — ŠT. 1-4 — LETO XVI

1037/38

Saša Šantel

ANTON FOERSTER

1837 — 1937

Glasbenik Anton Foerster

Spisal † dr. Fran Mohorič.

I.

Uvod in splošni pregled

V prosveti našega rodu je ob njenem razvoju čestokrat manjkalo delavcev zdaj v tej zdaj v oni stroki. In vendar se nam zdi kakor čudež, ko vidimo, kako je vendarle, vkljub vsem zaprekam, vstajala in se dvigala, širila in rasla slovenska kultura brez nehanja in zastajanja. To je najboljši dokaz zdravega jedra v slovenskem življu. Kako siromašna so bila sredstva, s katerimi se je okoriščala in ponašala naša mlada prosveta. Država, ki ji je slovenski rod skozi stoletja služil, ne samo ni imela smisla za razvoj in dvig njegove prosvete, nasprotno, ovirala jo je in jo skušala zavreti z vsem svojim ustrojem uradniške in nemške nestrpljivosti. Proti volji in z uporom se je moral slovenski živelj posluževati vzgojevalnih in učnih deželnih sredstev. Učiti se je moral samo na nemških zavodih. In ko smo to neprijazno državo prisilili, da nam je ustanovila tudi slovenska učilišča, nam je dovolila in odprla pot samo v abstraktne humanistične stroke, zapirala pa nam jo je še nadalje v višje tehnične, obrtne in gospodarske stroke — malone povsem uspešno do svojega razpada. In tako je slovenski prosveti manjkalo strokovnjakov, znanstvenikov in izvežbancev v novih, zlasti tehničnih in gospodarskih strokah, ki bi bile najbolj učvrstile temelje naše kulturne zgradbe. Prosveta se je dvigala in širila v Slovincih iz lastne moči in ljubezni narodnih samoukov in zasebnih ljubiteljev. Vsak rodoljub se je posvetil službi prosvete in se je udejstvoval kot književnik, zgodovinar, jezikoslovec in zlasti tudi kot pesnik in glasbenik. Ta želja, stremljenje in hrepenenje po prosveti, se je pri Slovincih ukoreninila s tako močjo in tako splošno, da se je naposled zdelo slehernemu razumniku, da ni samo dolžan, marveč tudi sposoben in poklican delavec na polju kulture. Čeprav je tak napor mogel roditi v mnogih primerih samo skromen, čestokrat jalov, okoren, prisiljen, neužiten ali celo neprostoovoljno smešen sad, ki je naposled postal tarča in žrtev marsikateri ozlovoljeni, samosvoji in neprijazni graji.

Kljub izjalovljenim uspehom je ta čestokrat obžalovanja ali bolj usmiljenja vredni napor mnogih naših prosvetiteljev-samoukov vendar z osebnega vidika povsem dopadljiv in naravnost občudovanja vreden pojav, ki je mnogokrat vzbudil celo nepričakovano hipno navdušenje in dal novo plodno pobudo. Tako je bilo v vseh umetniških panogah in tudi na področju naše domače glasbe.

Umetnost našega pastirja na piščali je ostala širšemu svetu prikrita. Za dragocena godala v Slovincih ni bilo gmotnih sredstev. Edino glasbilo, ki je prišlo v dotiko s slovensko glasbeno nadarjenostjo, so bile cerkvene orgle. Ponekod, v bogatejših krajih so imeli prave orgle, revnejšim krajem in cerkvam so pa služili bolj mehanični orgelski nadomestki na meh. Oblikovno vez z narodno glasbo so v dobi slovenske glasbene nepismenosti vzdrževale pač le orgle in narodni orglaveci. — Seveda tudi izobrazbe za orglavece na Slovenskem ni bilo dobiti mnogo in je tudi orglarstvo, čestokrat živelo in slovelo samo na rodnem zakladu samouštva.

In če se je povzpел na orglaški prestol vaški učitelj — saj ni bil narodni učitelj, marveč »šomašter« — se je tudi ta proslavil le v ljubeznivosti in šegavosti šmarskega šomaštra! Dolga leta in cele rodove je slovela slava organistova, ki je bil poleg cerkvenega orglavca, skladatelja svetniških slavospevov, tudi skladatelj za dobro voljo in ljudsko šegavost. Vse te skladbe pa niso bile tiskane. Peli so jih, se jih spominjali, naposled pa so izginile kakor spomin na njihove ustvarjalce.

Toda res, tudi za učitelja in tudi za učitelja-orglavca so se rodili boljši časi učiteljske in glasbene predhodne izobrazbe. Iz te oživiljene dobe imamo že tudi nekaj prvih književnih glasbenih sledov. Ljudsko šolstvo je pozabilo šomaštra in dobilo pravega učitelja, kolikor toliko tudi glasbeno izvežbanega. Rodilo nam je Riharja, Hajdriha, Maška, Tribnika — od katerih smo podedovali poleg ponarodelih cerkvenih pesmi tudi posvetne skladbe.

In ob teh pogledih naših prvih glasbenih početkov se spomnimo, kako je bilo v onih časih pri naših slovanskih bratih na severu, pri Čehih. Ko nam je še »šomaštroval« ubogi »šomašter«, je na Češkem že precej časa učil učitelj, prerojen v času in mislih Jana Amosa Komenskega. Glasbo so na Češkem gojili v najširših slojih in dosegla je že tiste čase visoko stopnjo.

Tudi naš očak, glasbenik Anton Foerster, je bil rojen v učiteljski rodbini, ki je bila obenem strokovno glasbeno naobražena. Glasbena nadarjenost in naobrazba se je podedovala in gojila od roda do roda. Prirodna nadarjenost Antona Foersterja se je razvijala v ugodnem okolju. Izšel je iz najživahnejšega rodbinskega glasbenega življenja, v katerem se je lahko do dobra izobrazil v glasbeni umetnosti. In tako pripravljen je prišel z daljnega glasbenega severa na slovanski jug.

II.

Mladost, doma in v naukih.

Anton Foerster je bil rojen pred božičem 20. XII. 1857 v učiteljski in glasbeniški rodbini. Že praded mu je bil učitelj in glasbenik. Ded Tomaz Foerster je učiteljeval v Osenicah, v vasi libanjskega okraja na severnem Češkem za časa Marije Terezije, in je obenem oskrboval cerkveno glasbo. Tomaz Foerster je mnogo potoval. V potnem listu je najprej zapisano, da govori samo češko, pozneje pa, da govori češko in nemško. Njegov sin Josip (I.) Foerster kakor tudi tega sin enakega imena, ga je nasledoval v učiteljskem in orglarskem poklicu. Josip (II.) Foerster, oče Antona Foersterja, se je nad petdeset let udejstvoval v svojem poklicu ter dosegel častljivo starost 88 let. Vzgojil je tri rodove svojega okoliša. Josip (II.) Foerster, oče našega skladatelja, je bil rojen 4. II. 1804 v Mladi Boleslavi. Tamkaj je dovršil štiri gimnazijske razrede in je leta 1826 končal učiteljsko pripravnico v Pragi. Od t. l. 1827 je bil pomožni učitelj v Mladi Boleslavi, a je leta 1828 nastopil učiteljsko mesto v Osenicah po svojem umrlem očetu Josipu (I.), ki je tamkaj učiteljeval petdeset let. Ni deloval uspešno samo kot učitelj (v dekretu ga imenujejo najboljšega učitelja vsega vikariata), ampak tudi kot spreten glasbenik, posebno v cerkveni glasbi. Prihajali so k njemu celo iz daljnih krajev. Vsako nedeljo so peli v cerkvi velike latinske orkestralne maše najslavnejših skladateljev. Mnogo je tudi sam skladal.

med drugim trinajst rekvijemov. Po upokojitvi in svečanem slovesu 5. IX. 1877 v cerkvi in šoli, je živel v Pragi, Znojmu in naposled v Moravskih Budjevicah, kjer so ga pokopali štirje sinovi glasbeniki: Josip (III.), glasbovodja v stolnici in profesor konservatorija v Pragi, Anton, glasbovodja v stolnici in vodja orglarske šole v Ljubljani, Alojz, vodja šole cerkvene glasbe v Směčnu, Karel, cerkveni glasbovodja v Moravskih Budjevicah, pri katerem je nazadnje bival oče. (Glej »Cerkveni glasbenik« 1892, 72.)

Iz prvega zakona z Ano Kocberovo (?) se mu je rodila desetorica, večinoma v nežni mladosti pomrlih otrok. Dorasli so:

Hči A m a l i j a, pozneje omožena Karásekova. Bila je glasbeno naobražena in je nadomestovala mnogo zaposlenega očeta pri glasbenem pouku. Igrala je klavir, orgle, gosli, harfo in kitaro in je bila zato spretna glasbena učiteljica začetniku bratu Antonu.

Sin J o s i p (III.), rojen 22. II. 1855, umrl 4. I. 1907. Bil je gojenec praške orglarske šole, virtuoz na orglah in harmoniju, ravnatelj cerkvene glasbe na raznih praških večjih cerkvah, nazadnje pri sv. Vidu, profesor harmonije na praškem konzervatoriju, sloviti cerkveni skladatelj raznih velikih maš, med njimi češke maše (Missa Bohemica) in dveh rekvijemov, mnogih gradualov, ofertorijev, motetov in drugih orgelskih skladb. Bil je glasbeni učitelj in je spisal nauk o harmoniji. Končno pa je bil, kar je za Foersterjevo družino sploh značilno, ljubitelj in pospeševatelj cecilijanskega petja. Josip (III.) Foerster je bil izmed prvih delavcev na polju cecilijanske glasbe, zlasti odkar se je 1874. ustanovilo Cecilijino (sedaj Cirilovo) društvo v Pragi. Ko je v Pragi dovršil pod slavnim Pičem orglarsko šolo z odliko, je postal 1852 glasbovodja pri cistercijancih v Višjem Brodu, 1857 učitelj in potem po vrsti nekaj časa glasbovodja pri sv. Nikolaju, pri sv. Vojtehu, leta 1887 pa pri sv. Vidu v Pragi. Bil je obenem profesor elementarnega petja in harmonije na praškem konzervatoriju, 1892 je postal tudi član češke akademije (»Cerkveni glasbenik« 1907, 15). Bil je tudi velik umetnik na harmoniju in predvsem na orglah sloviti in neprekosljiv improvizator. Slovite so njegove mašne skladbe: 1. De Beata (C-dur za dva ženska glasova in orgle, z neobligatnim tenotjem in basom), 2. Missa sancti Adalberti (D-dur, na čast sv. Vojtehu), 3. Že omenjena Missa Bohemica (d-mol), 4. Missa jubilaei solemnis (za mešan zbor in orgle). Potem dva rekvijema (C-dur in Es-dur), dva Tedeuma (z uporabo falsobordona), prvi Tedeum v B-duru je zelo znan. Slovite so himne: Salve Regina (Es-dur), O salutaris hostia (As-dur), dalje antifone: Asperges me (F-dur), Vidi aquam (A-dur); 15 skladb Pange lingua, češki božični graduale: Ali v jesličkah dětátko (G-dur za dva soprana s spremljevanjem godalnega kvinteta in dveh pihal). Jako skromno (velmi poskrovno) je število njegovih poslednjih skladb. Že v visoki starosti je napisal kantato za moški zbor ob petstoletnici smrti Karola IV. Izmed orgelskih skladb je najbolj znana zbirka »Katolicki varhanik« v petnajstih zvezkih, in »Dvou slavnostnih predehrach« itd. (Glej »Hudebni Revue« 1909-10, Praga, Foersterjeva jubilejna številka.)

Od drugih otrok so dorasli: A n t o n, ki je bil rojen za Josipom, in mlajša brata A v g u s t in A l o j z, ki sta se posvetila v rodbini priljubljenemu učiteljskemu poklicu, nekaj pa tudi zato, ker so dražji študij ovirale skromne gnotne razmere učiteljske rodbine. Zaradi teh skromnih razmer je najbrž tudi umrlo toliko otrok.

Dvanajst let stari Anton je prezgodaj izgubil svojo mater. Šel je na svojo pest, brez domače podpore, v svet za nadaljnimi nauki. Ko se je oče drugič oženil, se mu je rodil še sin Karel, gojenec praškega konzervatorija in zdaj ravnatelj cerkvene glasbe in lastnik glasbenega zavoda v Moravskih Budjevicah. Takrat, ko je Anton Foerster dovršil gimnazijske študije, je bil njegov brat Josip (III.) vodja cerkvene glasbe pri cistercijancih v Višjem Brodu, kar pač ni ostalo brez vsega vpliva na nadaljnjo Antonovo življenjsko pot. Stopil je v samostan in prebil enajst mesecev v cistercijanskem samostanu v Višjem Brodu, kjer je našel mnogo prilike in pobude za gojenje cerkvene glasbe. Bratov sin enakega imena, Josip (IV.) Bohuslav Foerster, je slaven češki skladatelj. Napisal je opere Debora, Eva, Jesika, mnogo čeških in nemških pesmi, ki so mu prinesle slavo in priznanje tudi pri Nemcih (imenovali so ga Meister des Liedes). V taki glasbeni okolici bi tudi manj nadarjen glasbenik mogel doseči trajne uspehe. Oče Josip je poleg orgel obvladal tudi gosli, vzgojil si je stalni godalni kvartet. V Foersterjevi hiši so izvajali v prostem času, zlasti ob nedeljah popoldne, Haydnova, Mozartova, Beethovnova in druga dela. Anton Foerster, ki je živel do svojega dvanajstega leta doma, je bil že takrat toliko glasbeno izvežban, da je pri večernicah orglal namesto očeta. Vijolinski pouk sina je izročil oče podučitelju Josipu Svobodi. V orglanju ga je poučeval sam, klavirja pa ga je učila, kakor smo že omenili, sestra Amalija. Deček Anton Foerster je bil tudi že v petju temeljito izvežban. Pel je sopran v domačem cerkvenem zboru. Doma so skoraj vsako nedeljo igrali orkestralno mašo. Pozneje mu je temeljita izvežbanost v glasbi in zlasti v petju mnogo koristila, ko se je moral preživljati sam s petjem pri cerkvenih in raznih društvenih zborih.

Prvo leto po odhodu iz domače hiše je hodil mladi Anton Foerster v šolo v Češkem Dubu, da bi se priučil nemščini. Potem je obiskoval in dovršil nižjo gimnazijo v Mladi Boleslavi, kjer je bil pevec predvsem pri cerkvenem zboru dekanske cerkve in kjer je pri gimnazijskih šolskih mašah orglal sam. Sopranist Foerster se je razvil v znamenitega tenorista in se je kot tenorist uveljavljal zlasti na višji gimnaziji v Čeških Budjevicah. Sodeloval je pri vseh koncertih že kot pianist in pevovodja in tudi pri cerkvenih in posvetnih glasbenih prireditvah. V višjih gimnazijskih razredih je bil že učitelj petja in klavirja na glasbenem zavodu Josipa Eila v Čeških Budjevicah. Leta 1858 je Anton Foerster napravil zrelostni izpit z odliko. Kakor smo omenili, je potem pač tudi pod vplivom brata stopil v samostan v Višjem Brodu, vendar je po enajstih mesecih noviciata izstopil in se posvetil pravu na praškem vseučilišču. Juridične nauke pa je po prvem državnem izpitu leta 1863 opustil. Kakor v gimnaziji, tako se je Anton Foerster tudi na univerzi predvsem posvečal glasbi. Pravoslovni nauki so imeli zanj pač samo pomen krušnega poklica. V tistem času, ko je Foerster studiral v Pragi, se je močno dvignilo češko glasbeno življenje z ustanovitvijo pevskih društev, »Hlahola« in »Umelecke besede«. Leta 1861 se je iz Švedske vrnil v Prago, ki je bila glasbeno češko središče, tudi Smetana. Foerster je kot tenorist sodeloval pri Hlaholu. V Umelecki besedi pa je imel dovolj priložnosti, da se je seznanil z znanimi češkimi glasbeniki in skladatelji, z Bendlom, Prochazko in Smetano. Foerster in Smetana sta postala prijatelja. Foerster je bil Smetanov zaupnik v vseh veselih in žalostnih dneh, zaupal mu je svoje velike glasbene osnove, z njim

pregledoval svoje nove skladbe in rokopise. V času svojih pravnških študij je bil Anton Foerster tudi odlični glasbeni učitelj na znamenitem zavodu Češka Micka in Bedřicha Smetane.

Še ko je bil v samostanu cistercijancev v Višjem Brodu 1859, je ustvaril Foerster prvo skladbo, ki jo je kot učitelj na Smetanovem glasbenem zavodu izdal kot svoje prvo delo (Opus šte. 1): »Četvero pisni pro jeden hlas s provudem klaviru« v založbi Kuba & Christoph. Te skladbe so pozneje izšle s slovenskim besedilom pri Glasbeni matici v Ljubljani leta 1896.

Ko je Foerster napravil prvi državni izpit, se je jel pripravljati za nadaljnje pravniške izpite. Iz gmotnih razlogov je sprejel službo domačega učitelja v Rovnovu pri Chrudimu, kjer je ostal do januarja 1865. Tamkaj se je seznanil s svojo bodočo soprogo Petronilo Veselovo, dal pravoslovju za vedno slovo, se posvetil edinole svojemu pravemu glasbenemu poklicu ter je sprejel službo ravnatelja cerkvene glasbe v škofijski stolnici v Senju, kamor je prispel 25. II. 1865.

Proslava 100letnice Antona Foersterja

V okvirju proslave bodo peli ljubljanski pevski zbori pri cerkvenem koncertu, ki ga priredi Cecilijino društvo v nedeljo 7. novembra ob pol 6 v stolnici, sledeči spored:

1. Slavnostni preludij igra na orglah ravnatelj St. Premrl;
2. a) Slava,
b) Sv. Cecilija,
c) Svet, vse iz Foersterjeve slov. maše v čast sv. Cecilije, pojo cerkveni zbori stolnice, sv. Jožefa in sv. Cirila in Metoda pod vodstvom prof. M. Tomca, na orglah spremlja ravn. St. Premrl.
3. a) Zaupno glej prihajamo (iz Cecilije),
b) Slava nebes Kraljici,
c) Prisrčno nam bodi pozdravljena! Poje cerkv. zbor sv. Jožefa, vodi A. Lavrič, na orglah spremlja gospa Ana Lavrič.
4. a) Očitjanja,
b) Regina coeli laetare!
c) Sv. Ciril in Metod; poje zbor sv. Cir. in Met. pod vodstvom L. Puša.
5. Preludij na orglah igra prof. M. Tomc.
6. Iustorium animae,
b) Constitues eos,
c) Ascendit Deus,
č) Credo iz lat. maše »Quilisma«; poje stolni zbor pod vodstvom dekana dr. Fr. Kimovca, pri orglah ravnatelj St. Premrl.
7. a) Ave Maria, sedmeroglasni mešani zbor,
b) V zakramentu vse svetosti (v B-duru),
c) Tebe Boga hvalimo, po Haydnovem napevu; pojó združeni zbori pod vodstvom prof. M. Tomca, pri orglah spremlja ravnatelj St. Premrl.

V ponedeljek pa bo ob 10 v stolnici slovesna sv. maša, pri kateri bo pel stolni pevski zbor Foersterjevo »Missa Quilisma«. Ob 11 bo pa v škofijskem dvorcu slavnostni občni zbor Cecilijinega društva.

Pevska zveza bo imela svoj koncert v ponedeljek 8. novembra ob 20 v dvorani hotela Uniona.

Spored bo sledeči:

1. Gorenjci, iz opere »Gor. slavček«.
2. Razbita čaša.
3. Njega ni.
4. Spak.
5. Samo.
6. Povejte ve planine!
7. Planinska, poje moški zbor pevovodij pod vodstvom profesorja M. Bajuka.
8. Pevec.
9. Ah, ni li zemljica krasna!
10. Žalost. Ženski zbor.
11. Ave Maria.
12. Ljubica.
13. Mladi mornar.
14. Naše gore: pojó združeni mešani zbori: Brdo-Lukovica, Črnuče, Dob, Homec, Ihan, Ježica, Litija, Mengeš, Radovljica, Št. Vid pri Ljubljani, Šiška, Šmartno pri Litiji in Zagorje, pod vodstvom profesorja M. Bajuka.

Odkritje Foersterjevega spomenika bo v nedeljo 14. novembra ob pol 12 pred Glasbeno Matico v Vegovi ulici.

Glasbena Matica bo imela svoj vokalno instrumentalni koncert v ponedeljek 15. novembra ob 20 v Filharmoniji. Na sporedu bo med drugim Foersterjevo veliko delo: Turki na Slevici.

Opera bo uprizorila »Gorenjskega slavčka« v novi predelavi in novi režiji v soboto 20. novembra.

Razstava Foersterjevih del bo v Filharmoniji v mali dvorani od 7. novembra, ko bo ob 11 otvoritev, do 15. novembra.

Veliki mojster je zaslužil veliko, zato je ves ta čas posvečen njemu in njegovemu spominu. Mnogo je njegovih učencev po vsej Sloveniji in izven nje. Spodobi se, da pride vsakdo v teh dneh v Ljubljano in si ogleda razstavo in se udeleži vsaj enega koncerta, ki so vsi posvečeni njegovemu spominu.

Nekaj spominov na Foersterja

Foerster je poučeval v vseh tedanjih srednjih šolah in zavodih petje in klavir, tako ves čas tudi v nekdanjem Alojzijevišču. Petje je bilo dvakrat na teden, klavir pa samo ob četrtnih po 2 uri. Tedaj so prišli na vrsto vsi oni, ki so se klavirja učili, vsak nekaj minut. Pa so se nekateri radi izognili in izmuznili, zato so dobili pa drugi več časa. Včasih se je tisti, ki je bil prvi na vrsti, vežbal v 2. nadstropju v pevski sobi, kjer je bil pouk, na klavirju, predno je Foerster prišel. Pa je kar stopil v sobo: »Kaj delaš, igraj, leva roka e, v x taktu«, kar je slišal spotoma na hodniku.

Včasih je med poukom stopil na hodnik. Vseeno je bilo, če je bil zunaj ali notri. Če je zopei zadel kateri prst napačno tipko, se je takoj obregnil: No, kaj delaš, leva e osmička, ali podobno.

Čudovito je bilo to, da je znal vse svoje pesmi, vse vaje v pevski in klavirski šoli na pamet, vso Cecilijo in pesmarico Cantica sacra, sploh vse na pamet. Pri klavirskih vajah celo prstni red. Nič se ni dalo unesti.

Sopranisti. Pri mešanem zboru, ki smo ga postavili, če je 5. ali 4. razred dal kaj deških glasov, je znal čuvati soprane in jih ni silil v višino. In če so vendar kdaj pešali ali pa slabo zadevali, jih je z njemu lastnim nasmeškom okrcal: »No, to ste sopranisti per meta-tezim.« (Zamenjaj s in p!).

Nekoč me je dal poklicati, ko je imel klavir z nižjegimnazijci. Ker sem tri leta vodil v zavodu cerkveno petje, je imel do mene dokaj zaupanja. Pa mi prav po svoje reče: »Rad bi komponoval kaj velikega za orkester, zbor in soli. Kaj zgodovinskega, daljšega, kako balado. Biste mi kaj dâl.« Na mestu so mi švignili naši boji s Turki v spomin, saj to je res naša, sicer žalostna, pa slavna zgodovina. V nekaj minutah sem poiskal Levstikovo zbirko in sem deklamiral Turki na Slevici. Kar vidno je žarel v obraz. In ko sem prišel do mesta: »Kaj boš s sekiro sin počel? Križ nam je zdaj orožje«, me je naenkrat prekinil: »No, dajte to sem. To napravim.«

In čez osem dni je zopet prišel, vrnil mi knjigo, na klavirju pa zaigral in zraven markiral petje vse balade. »Zdaj bom pa že instrumentiral, potem pa dal Gl. Matici, ki bo pela. Tako je tudi bilo. Bilo pa je to v letu 1901, ali 1902.

Na cesarjev rojstni dan 18. avgusta je bila seveda vsako leto slovesna maša. Pa je slučaj hotel, da me sreča na ulici, ko sem po maturi kolovratil okrog. »No boste prišel pomagat. Imamo slovesno mašo z orkestrom, pa mi manjka tenor.« Napovedana je bila instrumentalna maša njegova Missa solemnis. Seveda je bil med počitnicami za pevce v zadregi, ker so bili njegovi stalni pevci večkrat na dopustu, orglarski učenci pa tudi na počitnicah. Pa je bil hvaležen vsakomur, ki je prišel pomagat.

Blížala se je 10. ura, začetek maše. Že so peljali v sprevedu prevzvišenega g. knezoškofa in Foerster je igral, da je bilo kaj. Pa ga vpraša njegov najpožrtivovalnejši pevec Štamcar: »Kaj je pa z orkestrom, g. ravnatelj?« »No to napravim pa jaz!« je odvrnil in pel, dirigiral in nadomestil orkester, da je bilo kaj. Po maši je pa kar na pamet iz rokava stresal krepko fugo na avstrijsko himno. Sploh je bil v prostem preludiranju čudovit mojster.

B.

Fr. Kramar:

Kakšne pesmi z napevi sem napisal med slovenskim narodom

(Dalje.)

71. Kaj si je zmislu naš kajzer, naš kralj? (Medvode.)
72. V Iblanco sem prišev, * Korajžen vesev. (Konfin.)
73. Nekej sem si zmislu: * U žovd se bom podav. (Konfin.)
74. V Gorice smo maširali, * Nazaj smo se ozirali. (Konfin.)
75. Dekleta, ne jokajte se, * Če vzame cesar fante vse. (Konfin.)
76. Oh, le kej so naši starši? * Oh, le kej je naša vas? (Črnuče.)
77. K'nisem hotel doma spati * Na ti beli postelci. (Vipava.)
78. Prelepo poje svet'ga Vida zvon, * Ker ga slišal več ne bom. (Kropa.)
79. Celo noč sem ustajala, * Prižigala svitlo luč. (Kranj.)
80. Eno žalostno pesem zapojte z menoj. (Dolenjska.)

81. Oh ti revni soldaški stan. * K' sem se jest pobič vpisov v vajn. (Vinje.)
82. Oh predragi mi vojaki. (Kicar pri Ptuj.)
83. Čujte prijatelji vi. * Kaj se gnes tu godi. (Kicar.)
84. Lübleni prijatelji. * Moj stan je zmiraj žalostni. (Kicar.)
85. Fantje se vkup zbirajo. (Vinje.)
86. Oh fantje, le korajžo! (Vinje na Gor.)
87. Adijo, adijo, očka vi! (Vinje na Gor.)
88. Fantič se odslavla. * In na rajžo spravlja.
89. Jesenski čas nam že prihaja
90. Kaj bojo pa mamca počeli. * K' ne bojo več sinka imeli.
91. Jas pa sem en cegele dobil. (Kicar.)
92. Oh kaj se boš jokala. * Sej boš doma ostala.
93. Naš cesar, naš kral. * in tud' general. (Iška vas pri Igu.)
94. Jest pa fantič bom odrajžov.
95. Oj pobič sem star šele osemnajst let. (Matena.)
96. Snoči sem biv korajžen, vesev. (Dolenjska.)
97. Očeta jast moram pustiti. (Dobropolje.)
98. O pijanost je nevarnost. (Dobropolje.)
99. Oh jest te vprašam, moj kristjan. (Dobropolje.)
100. Snuč' sem slišov pismo brati. * De bo lejtos huda vojska. (Dolenjska.)
101. Spomlad se bliža, vse cvetè. (Dolenjska.)
102. Ana pošta z Graca gre. (Dolenjska.)
103. Peršli so novi patentje. * Čez možé in tud' čez fante. (Dolenjska.)
104. (Slovo vojaka): Danes je zadna nedelja. (Novomeška okolica.)
105. Žalostni cajt se približuje. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
106. Prov žalostno je slišati. (Bohinj.)
107. Sonce se že ponižuje. (Bohinj.)
108. Kaj bo za pušelček men' za slovo? (Bohinj.)
109. Adijo, adijo, lub'ca moja! (Bohinj.)
110. Omamleno je moj' srce. (Bohinj.)
111. Pa v C'lovč primaširam na prvi kvartir. (Šutna pri Škofji Loki.)
112. Oh, oh, oh, oh, joh, joh, to sem jest faliv! (Srednji Bitenj pri Kranju.)
113. Prešmentan frboltar. * Negovu perú. (Dolenjska.)
114. Tamkej je en črn oblak. (Dolenjska.)
115. Pa še nimam dvejšet let. (Dolenjska.)
116. Žalostno sonce dol gre. (Dolenjska.)
117. Prot' Lublanci bom maširov. (Dolenjska.)
118. Fantje so snoč' merili. (Dolenjska.)
119. (Vojaško slovo): Na Toplice se bomo podali. * Sveti Ani se bomo čez dali. (Uršna Sela.)
120. Učasih je luštno veselo na svet'. (Dolenjska.)
121. Oh adijo, Kranska dežela! (Dolenjska.)
122. Kol'krat si mi okno odpirála. (Dolenjska.)
123. Z Bogom, z Bogom, moja mati! (Novomeška okolica.)
124. Ko so me mam'ca sprevijali. (Novomeška okolica.)
125. Čas prihaja žalosti. (Dole pri Litiji.)
126. (Moje vojaško slovo 5. oktobra 1911): Prelepa je Ižanska fara. * Še lepši, lepši je Matenska vas. * Kjer sem jest fantič gori zrastu. * Zdej bom pa mogu, mogu bit' soldat. (Pesem obsega osem kitic in ima tudi napev.)
127. (Moje vojaško slovo): Oh snočkaj, oh snočkaj sem cegelček brav. * De bom se jest fantič k soldatom podav. (Pesem obsega 7 kitic in ima tudi napev.)
128. Jest grem prot' Lublanskemu mestu.
129. Poslušajte vsi kristjani. (Štajerska.)
130. Nicojšjo noč je vse veselo. (Štajerska.)
131. (Slovo novince): Ko gledam po sveti, me vse žalosti. (Štajerska.)
132. Nam zmladletje se približa. (Štajerska.)
133. Oh poslušajte vi znanci! (Štajerska.)
134. K vojakom novinci hitijo. (Štajerska.)
135. Srečni so časi, vesela spomlad. (Štajerska.)
136. Ure, dnevi, kam hitite? (Štajerska.)
137. Kak žalostno sonce dol gre. (Štajerska.)
138. Slišal sem cajtinge brat. (Štajerska.)
139. Kje je naša domovina? (Štajerska.)
140. Mi fantiči smo skupaj se zbrali. (Štajerska.)
141. Kaj si je naš cesar zmisli? (Štajerska.)
142. Velka noč se približuje. (Štajerska.)
143. Jaz primem tukaj za peró. (Štajerska.)

144. Z Bogom dom, predragi kraj!
145. Jesen, jesen, kaj ti storiš! (Trzin.)
146. Lub' bratje in sestre, zapojte z menoj!
147. Srečno, srečno prijatelji ostante! (Zatoliče.)
148. Zdaj mi že teče dvajseti let. (Zatoliče.)
149. Ovbe, žalost, sam na vem, kaj bom začev! (Trzin.)
150. Preluba mam'ca vi! (Podlipa pri Vrhniki.)
151. Predobra tič'ca šinkovka. (Podlipa pri Vrhniki.)
152. Star soldat po cesti gre, * Čik pobira, dober je. (Otroška.)
153. Lepo se je rano uraniti, * Baš pred zoro, kad slavn' pojêjo. (Podgrad, Bela Krajina.)

IX. Zgodovinske, vojaške in druge pesmi.

1. (Okupacija Bosne l. 1878): Oj Bosnice, Bosnice, * Topalete groznice. (Pregrad v Beli Krajini.)
2. (Okupacija Bosne l. 1878): Fantje tam po polj' gredêjo. * In se Turkov ne bojêjo. (Ig.)
3. (Vojska med Rusi in Turki l. 1877): Po Bolgarskem krv se lije, * Okol' Plevne in Sofije. (Predgrad.)
4. (Bitka pri Kustoci l. 1848): Lejva roka od Piškere. (Dolenjska.)
5. (Vojska na Laškem): Oh tam na Laški spin * Se gori prebudim. (Kleče.)
6. (Vojska na Laškem): Je urca tri odbila * Na ta nesrečni dan. (Zg. Javoršica.)
7. (O utopljenih Jägrih v Soči l. 1846): Lejta tri so že minile, * Kar sma mi v logarji bli, * Tâke žalostne nesreče * Se še nikdar zgod'lo ni! (Ig.)
8. (Rimska vojska l. 1848): O kristjani moji, * Gnes naj vsaki moli. (Zatoliče.)
9. (Francozi v Ljubljani): O bela Lublana, * O kaj bo s teboj! (Matena, Vinje.)
10. (Francoska vojska): M'nilo je že dvajset let, * Kar smo b'li s Francozom v štrajt. (Vinje.)
11. (s Peisem od Franzoske voiske 1789—1797): O Buh, vstani gor, Na mudi, * Glej, kaj se tamkej godi! * Tam v Franzosanski Dusheli * Shie vezh suete vere ni. (Dobrepolje.)
12. (Francoski časi): Peršu je en kral druge vere. (Srednji Bitenj pri Kranju.)
15. (Francoska vojska): Francoz in cesâr, * Njegov' general!. (Kranjska.)
14. (Francozi umoré kralja Ludovika in kraljico): Dve let' je že minilo, * Kar se je letú godilo, * Lud'vik kral je biv en dan * Tam v Pariz' ob glavo djan. (Žalina.)
15. (Jakobinarska): O ti general nesnaga, * De te tvoja r't premaga! (Bitenj.)
16. (Konec francoskih vojsk): Vesela novica oznani se vam. (Ihan na Gor.)
17. (O letu 1777): Kadar so se pisale * Lete sedmice tri. (Valta Vas.)
18. (Francoska vojska): Kak' strašnú je zdej na sveiti, * De smo mi dovčakal' tu, * Nam to mogoče ž'veiti, * Vsmili, vsmili se Bogu! (Piiava Gorica.)
19. (Vojska v Meksiki l. 1864): Mi smo fajn soldatie, * Meksikajnarji, * Mi se č'mo vojsk'vati * Tam u Meksiki. (Matena pri Igu.)
20. (O letu 1848)? Žalostn'h čas' sma doživeli, * Tac'h nejsma n'kul' imeli, * Grozn zmejšan je zdaj svejt, * Ves hudoben fovk in slep. (Iška Loka.)
21. (Tlaka odpravljena l. 1848): Kaj se je zgudlu blu * Tamkej na Duneju? * Čez vsa krivica, * Pride pravica! (Ilova Gora na Dolenjskem.)
22. (Tlaka odpravljena): Kmetič, bodi vesev, * Kar si ta lejť prejev! (Vino na Dolenjskem.)
25. (Ižanci razbiêjo ižanski grad leta 1848): Ižanci so se tok' menili, * De bojo graščino zbili itd. (Zaradi tega je prišlo takrat nekaj ižanskih kmetov na kant.)
24. (Požar v Toplicah na Dolenjskem): O preluba Marija D'vica! (Podturen pri Toplicah.)
25. (O Martinu Lutru): Jest ubogi Martin Luter, * Kir zdej v tem ognju gorim, * Rad s'm jedu sir in puter, * Zato zdej v ognju gorim! (Biteni.)
26. (Dobrepoljski »solmašter« Kančnik pride iz Hinj spet nazaj v Dobrepolje): Dvejet leit je že menilu, * Kar sem biv v službi per vas, * Dosti se je spre-menilu * Skuz' ta vel'ki dovgi čas! * Aní sa b'li k' s'm šu preč, * Zdej jih na vid'm več! (Podgora.)
27. (Slovo Šmarskega »solmaštra« Matevža Kračmana 1855. leta): Lubi farmani šmarski, * Znanci inu prjatli, * Pršu je zdej tisti čas, * De jest pujdem od vas! (Ig.)
28. (Slovo nekega g. kaplana na Gorenjskem): Štir' leta in pô s'm biv pr' vas. (Bitenj.)

29. (Slovo od č. g. Karol Belšaka, kaplana v Ptuj): Žalostno peti * Mormo začeti. (Kicar.)
30. (Slovo duhovnika Paškala iz Ljubljane): Karjekol' na temu svetu. * Vse en kratek čas trpi! (Vinje.)
31. (Zlata gostija Obrehtova): Redka slavnost se obhaja. (Brstje pri Ptuj.)
32. (Preslikana cerkev v št. Janžu na Dravskem polju): Srečna si cerkev Sentjanška! (Zatoliče.)
33. (Od boleznih kolere na Kranjskem 1851—1852—1847—1856. leta): Še star' možjé ne pomnijo, * Tud' grofje, firšt', baronje ne! * Zdej se vsmil' nej tu Bogu, * Tac'ga še n'kul' nej blu! (Pijava Gorica.)
34. (Od kolere): Lejtas se sliš' strašna kuga. (Dolenjska.)
35. (Od kolere): Kaj začet' more s'romak?
36. (Od kolere): Želu b' vas razveseliti. (Novomeška okolica.)
37. (O letu 1875): Lejtas rejs su vse nadloge, * Sliši se od žvinske kuge, * Pri ludeh hude kozé * Lepih dost' ludi skazé. (Ilova Gora na Dol.)
38. (O novi meri in vagi vpeljani 1876. leta): Zmislijo si vsiga vraga, * Nova mera, nova vaga, * Literček in kilogram. * Jest na to nič ne poznam. (Ilova Gora.)
39. (O novi meri in vagi): Pršu je literček, kilogram, * Kater'ga jest prov mal' poznam! (Vrbljenje.)
40. (Mati Nosečka izročuje svojo hčer v varstvo): Moja urca je tretakla, * Mojga zdravja več ne bo! * Kok bi jest lohku umerla, * K' b' jest vidla luba moja hči! (To kitico in še tri je zložila svoji hčerki Ivani Marija Nosé [Nosečka] iz Male Vasi pri Dobropolju, ko je bila njena hči obsojena na triletno ječo, ker je hotela menda možu zavdati.)

X. Pesmi o raznih stanovih.

a) Fantovske:

1. Kranjski fantje, mi smo mi, * Slovenske korenine. (Matena.)
2. Jest s'm lžanski fant, * Vince pa pijem rat! (Matena.)
3. Mi smo mi, mi smo mi, * Smo iz Šmarja doma. (Tlake pri Šmarju.)
4. Mi smo iz Šmarja, * Imamo dnarje. (Dobropolje.)
5. Kdo, kdo, kdo so pa to? * Črnučan' so to! (Črnuče pri Ljubljani.)
6. Mi smo mi, * Kranski ludi! (Kleče na Gor.)
7. Mi smo fantje skupaj zbrani. (Ihan.)
8. V soboto se fantje spoménajo. (Dolenjska.)
9. Tam na vasi se fantje tepejo. (Dolenjska.)
10. Kej so pa Trbenski fantje? (Dolenjska.)
11. Ko pridemo na sred' vasi, * Zavriskamo na vse strani. (Valta Vas.)
12. Mi veseli smo, * Ki na vas gremo. (Bohinj.)
13. Zbrani gremo vsi čez vas. (Dobropolje.)
14. Mi pa drev' gremo v vas. (Slivnica na Dolenjskem.)
15. Zapujmo fantiči * Iz ledek dekliči. (Dolenjska.)
16. Jaz sem fantič kakor z masla, * Kdo bo tavšat šu z menoj. (Hradeckega vas.)
(Dalje prihodnjič.)

Iz delovanja Pevske zveze

Pevski zbor organistov je imel v dneh 16., 17. in 18. avgusta pevski tečaj v Radovljici. Tečaj se je začel v ponedeljek popoldne, v torek je bil pa koncert v Kerkovem domu na Jesenicah. Posvečen je bil spominu Jenka in Foersterja, zato je obsegal v prvem delu samo Jenkove pesmi, v drugem samo Foersterjeve. Jeseničani so z dosti dobrim obiskom pokazali, da znajo ceniti prizadevanje in idealno delo naših pevovodij, katere so po koncertu vse sprejeli na prenočišče na svoje gostoljubne domove.

Ker so se v sredo pripeljali goriški Slovenci na Brezje, niso mogli pevovodje prezreti te lepe prilike. Pričakali so jih na kolodvoru in jim prav navdušeno pri-

srčno zapeli več pesmi. Kako jih je ganila Jenkova: Tiha luna, alj njegova veličastna Molitev, ali Vodopivčeva O večerni uri, ki so jo peli s posebnim ganotjem, saj je bil skladatelj sam navzoč in je bila pesem po svoji vsebini tako kot nalašč za to priliko. Ni čuda, da so si naši bratje brisali solze, da so bili vsi brez izjeme s svojim nadškofofom vred ginjani. Ta je stopil iz vlaka in prišel prav k zboru, da je od blizu poslušal petje, ki ga ni mogel prehovati. Ko je pred odhodom zadonela še Foersterjeva Planinska, so pa nekateri goriški pevci kar pristopili k nam in krepko sodelovali. To je bilo ginljivo svidenje!

Istega dne je odpel zbor jeseniški spo-

red v Prosvetnem domu v Radovljici. Ta gorenjska metropola je posebno prijazno sprejela pevovodje v svojo sredo in pri koncertu ne le zasedla vse običajne sedeze, temveč preko mere napolnila vse vrzeli s stojišči in prinesenimi zasilnimi sedeži, da v resnici ni bilo mogoče najti več niti stojišča v dvorani. Seveda je imelo to vpliv tudi na zbor, ki je pel tako kot še nikdar prej.

Drugo jutro so se podali skoro vsi udeleženci na vse zgodaj na Brezje, kjer so se zopet pozdravili z goriškimi Slovenci in opravili svoje božjepotne potrebe.

Zbor kaže lep, stalen razvoj in napredek stalno navzgor. Dal Bog, da ne bi opešal v težavah, proti katerim se mora boriti.

Koncert v Šmartnem ob Paki. Pevsko društvo Šmartno ob Paki je praznovalo letos svojo 50letnico. Ob tej priliki so priredili v prostorih gospe Fojanove v Rečici ob Paki okrožni koncert, pri katerem so sodelovali zbori iz Braslovč (Svetek — Most vzdihovanja in Vodopivec — Knezov zet), Šoštanja (Vodopivec — Izgubljeni cvet, Maj — Tinica in Jereb — O kresu), Sv. Jurij ob Taboru (Puš — Mak, Ocvirk — Bog in Slovenija in Setev), Mozirje (Vodopivec — Vrabček in Naročilo), Letuš (Nedved — Domovina mili kraj in Aljaž — Na dan), Šmartno pri Velenju (Bartl — Oj planine, Krek — Gospodov dan in Vodopivec — Ujeteža ptiča tožba), Šmartno ob Paki (Pavčič — Zdravica, Tomc — Med evetkami po logu, Vodopivec — Kadar zora se čez gore). — Združeni zbori so pa odpeli Sattnerjevo Nazaj v planinski raj, Aljažovo Na nebu zvezde sevajo in Premrlovo Slovansko pesem.

Pred koncertom je imel celjski župan, znani skladatelj Al. Mihelčič sledeči govor:

Koder zlato sonce hodi
pesmi pevajo povsodi;
a lepše kot je naša pesem
nikjer, nikjer še slišal nisem.

Lepa, da, lepa je slovenska pesem, lepa po besedilu, lepa po melodiji, kjerkoli se v tujini Slovenci zberejo in zapoje slovensko pesem, jo tujci občudujejo.

Kakor si ne morem misliti slovenske preproste kmečke hiše, kjer je slovensko dekle doma, da bi ne bila okna okrašena z nageljni, rožmarinom in roženkravtom, tako si ne morem misliti družbe slovenskih deklet in fantov, ki bi ne zapeli slovenske pesmi.

Slovenski narod je bogat na svoji narodni pesmi. V njem živi mnogo domačih popevk. Čiste so, sveže, polne življenja in preproste, kakršne je pač ohranil stoletja preprost narod in neokužene po zunanjih vplivih.

Čimbolj so odstranjene od današnje moderne pesmi, tembolj so pristno narodne, tem večji zaklad ima v njih tisti narod.

Rodilo jih je navdušenje, zato so proste vseh modernih primesi; vznikle so iz naroda in v stoletjih je narod dokazal, da so del njegove duše.

Otožne in iskrene so, kakor so bili otožni in iskreni zasužnjeni pradedi. Mile in sanjave, kakor je bilo ljudstvo, ki jih je napravilo in stoletja ohranilo.

V menjajočih se verzih je narod izražal svoja čustva; tem verzom pa pripravljaj pot v tuja srca z vedno drugačnimi melodijami. Tako je vzknila in se rodila slovenska narodna pesem.

Tisti narod pa, ki ima nepokvarjeno ljudsko glasbo, bistveno različno od drugih narodov, ima v glashi še lepšo bodočnost. Njegovi skladatelji imajo v narodnih napevih neizčrpljiv vir krepkih motivov in živih oblik; te naj uporabljajo in umetna pesem bo dobila značaj tistega naroda.

Način proizvajanja slovenske narodne pesmi ni tako enostaven za druge narode, vendar pa za nas čisto svoj — naroden — svojstven.

V splošnem pojemo med narodom narodno pesem triglasno, v zborih pa jo gojimo štiriglasno.

To plemenito delo vršijo naši pevski zbori. To delo pa ni lahko, treba je trdnosti, močne volje in krepke notranje opore.

Danes obhaja šmartinski pevski zbor svoj tridesetletni jubilej. Preden se je zbor ustanovil, je predpriprave za ustanovitve vršil takratni kaplan, sedanji župnik, gospod Doberšek. Leta 1907, in sicer dne 18. avgusta se je vršil prvi občinski zbor. Pristopilo je 21 izvršilnih članov, dva ustanovnika in trije podporni člani, skupno torej 26 članov. Za predsednika je bil izvoljen organist g. Franc Klančnik, ki je bil obenem tudi pevovodja zhora, podpredsed. Franc Steblovnik in tajnik Martin Steblovnik, posestnik in sedanji predsednik Kmetijske zbornice v Ljubljani.

Pozneje so bili predsedniki zhora še: Franc Steblovnik, Franc Irman in Martin Steblovnik.

Kdo naj prešteje vse dneve in ure, ki so jih pevci žrtvovali pri pevskih vajah? Kdo naj poplača ves trud, ki so ga v teh dolgih letih položili v to važno, narodno kulturno delo?

Njihovega truda ne moremo poplačati, njihovo delo je vredno vsega priznanja.

Naši pevski zbori zaslužijo zato vso pozornost in podporo vsakega posameznika in nas vseh. Zato naj bo skrb in dolžnost vsakega Slovenca, da podpira naša pevska društva gmotno in moralno. S tem dobijo naši vrli pevci oporo,

pevovodji pa pogum za nadaljnje neumorno delo.

Šmartinskemu pevskeemu zboru pa izrekam v imenu slovenske javnosti iskreno zahvalo za vse dosedanje delo na glasbenem polju ter mu iskreno čestitam k tridesetletnemu jubileju in želim, da še naprej dela za povzdigo naše narodne slovenske pesmi.

Zbori so dolgi spored odpeli zelo dobro, nekateri so bili res kar izvrstni, na primer Braslovče, Šoštanj. Posebno učinkovit je bil skupni nastop vseh zborov, bilo je blizu 200 pevcev. Takega petja še ni bilo v tej dolini, zato tudi ne še takega navdušenja. Take prireditve pomeni važen korak naprej v Gorenji Savinjski dolini in prav pomemben napredek pri plemenitem delu. Čast našim vnetim pevovodjem, hvala in čast njihovi armadi.

IZ OKROŽIJ

Šentjernejsko okrožje je priredilo dne 17. oktobra v dvorani prosvetnega društva v Št. Jerneju letošnji okrožni koncert. Peli so v mešanem zboru: Kimovec: Le vkup; Tomec: Slanica in Med cvetlicami po logu; Vodopivec: Izgubljeni cvet; Jobst: Travniki cvetijo in Vodopivec: Boter polž; v moškem zboru: Fabiani: Venček narodnih; Schwab: Slanica; Jereb: Moj deklič in Na straži; v ženskem zboru pa Vodopivec: Rožmarin; Kramar: Dekle in Roža in — Planinarica.

Kar moramo pri zelo posrečenem nastopu posebno poudariti je dejstvo, da skušajo zbori ne le v izvajanju in lepem petju napredovati, temveč da si tudi za

spored zbirajo vedno novejšje pesmi. Tako obsega ta spored n. pr. kar po vrsti novih in najnovejših pesmi. Glavni vir jim je »Pevce«, kar je popolnoma prav. Agilnemu okrožju častitamo in le želimo, da bi krepko nadaljevalo započeto delo. Naša Dolenjska potrebuje plemenite pobude.

AVTORSKA CENTRALA.

UJMA (Združenje jugoslov. glasbenih avtorjev) nam poroča, da so sedaj zastopstva za posamezne okraje sledeče razdeljena:

1. Za mesto Maribor in obe glavartvi: levi in desni breg: Jos. Hladek - Bohinjski, ravnatelj Glasb. zavoda v Mariboru, Aleksandrova cesta 19;

2. za Celje in celjski okraj: Aeman Franc, Celje, okr. glavarstvo;

3. za črnomeljski in novomeški okraj: Maks Kalan, šolski upravitelj v Smihelu-Stopiče;

4. za brežiški okraj: Ciril Prestor, postajenačelnik v Dobovi;

5. za Trbovlje-Vode: Fr. Ravnikar, uradnik Trboveljske premogokopne družbe, Trbovlje-Vode.

Za vse druge okraje poslujeta še vedno poslovalnici v Ljubljani: Resljeva cesta št. 15 za bivšo Štajersko, Livada za bivšo Kranjsko. Zbori naj se po tej razdelitvi obračajo naravnost na pristojna zastopstva pravočasno, za event. pojasnila pa na Zvezo.

K avtorski centrali je pristopil tudi prof. M. Tomec. Tako je treba izpolniti seznam članov v lan. letniku »Pevca«.

Koncert Ciril-Methodovega katedralnega zbora iz Zagreba

je bil v ponedeljek 11. oktobra 1937 v Unionu v Ljubljani. Ta zbor si je nadel posebno nalogo, da bo gojil samo liturgične pesmi staroslovenskih tekstov, ki se uporabljajo pri slovanskem bogoslužju. Te pesmi so, dasi večkrat priproste v kompoziciji, vendar na široko razpletene; če tudi so priproste harmonije, večkrat v pretežni večini diatonično pisane, vendar učinkujejo po večglasju polifono. Ima pa glasba te vrste nekaj samosvojege, globokega, resnega, svetniško religioznega in vekovitega. Kdor hoče priti tej glasbi do dna, jo mora študirati, se vanjo poglobiti z največjo resnostjo — samozatajevanjem. Kdor jo je pa enkrat doumel, mu ne gre več iz srca ne iz ušes. Če jo pa siliš še v tako popolni obliki, kot jo je odpel zagrebški zbor, je pa sploh pijan njene lepote. Tu sem bi morali k viru naši skladatelji. To so glas-

beni viri naše pristne slovanske davnine, to je prav naše.

Zbor je organiziran skrajno čvrsto, njegove discipline ne doseže izlepa kateri drugi zbor, vodi ga pa mojster svoje vrste prof. Komarevski. Petje tega zbora kaže popolno dovršenost v vseh ozirih. Moremo skoraj reči, da ni več mogoče najti, kaj naj bi človek še izboljšal. Zboru moramo biti hvaležni, da nam je prinesel to svojo neskaljeno, dovršeno umetnost. Ljubljana pa, ki je zadnja leta mrtva za kulturo glasbe in vse resne prosvete, ki pa vsak dan po večkrat napolni številne kine, ki se tepe za življenje in smrt okrog žogobrea, ta Ljubljana »srce in ognjišče naše kulture« je koncert skoro prezrla. Ali smemo še pričakovati preokret? Ali ni to že Rim s svojim »Panem et circenses?« Koncert so skoro prezrli tudi tvoji glasbeni krogi, ti »zaščitnica

umetnosti, ki se rada dičiš v svojimi glasbenimi zavodi in nešetimi zbori.

Pevska zveza je brate pevce pozdravila pri dohodu in pri koncertu. Spremila jih je po svojih zastopnikih tudi pri odhodu.

Naj ne pozabijo velikega moralnega uspeha pri navzočih prijateljih čiste glasbe, ki so priznali uspeh z gromovitim ploskanjem.

Nove skladbe

Fr. Kimovec: Requiem za srednji glas z orglami. Druga izdaja. Ta Requiem, ki je že pred leti pošel in ga je Roman Pahor na novo izdal, je zelo peven, ne pretežak in v vsakem oziru neoporečen, zato ga toplo priporočamo.

Adamič Emil: Šest pesmi za mešani zbor. Zbirka je ponatis prve izdaje, ki je izšla pred dvanajstimi leti v Gorici. Zbori so veliko peli zlasti pesmi »Barčica je zaplavala« in »Nekje v Franciji«. Pa tudi skoraj vse druge so porabne.

Zgodbičice po »Nauku za prvence«. Za uporabo pri učenju kršč. nauka zložil Srečko Gregorc, uglasbil †Lojze Bratuž-Sočenko, Matija Tome in Vinko Vodopivec. Ljubljana 1957. Založila kongregacija bogoslovcev v ljublj. semenišču. Namen zbirke je razviden iz naslova. Pripominjamo samo, da so vse pesmice kratke in lahke. Z njimi si bodo otroci pojoč osvojili glavne verske resnice.

Te pesmice pa niso porabne samo za šolo, ampak tudi za cerkve, kjer imajo ženske zборе, ob raznih prilikah, na pr. za praznik presv. Trojice, na angelsko nedeljo, na Marijino oznanjenje, za Božič in ob nešetih drugih praznikih. Posamezen izvod stane 22 din, pri večjem naročilu 18 din.

E. Komel: 50 preludijev. Izdala Katoliška knjigarna v Gorici. Cena 10 lir ali 40 din. Zbirka je precej obširna: na 70 straneh obsega 50 preludijev, ki bodo za bogoslužne namene prav pripravi. Nekateri so že po svojem naslovu namenjeni za določene prilike, na pr. Te Deum, Ave Maria, Requiem itd. Nekateri so glasbeno prav dobri, drugi so oblikovno premalo zaokroženi. Ker je pa izbira velika, bo vsakdo našel v zbirki nekaj sebi primernega.

Martin Železnik: Devet daritvenih pesmi. Za mešani zbor. Ljubljana 1957. Cena 10 din. V primeri z drugimi cerkvenimi zbirkami, ki zadnje čase v množini izhajajo, so te pesmi sveže, muzikalne, dobro premišljene. Opozarjam zlasti na št. 4, ki jo bo vsak boljši zbor ob slovesnejših prilikah rad porabil. Pa tudi druge pesmi so za izvajanje prav hvaležne.

M. Tome: Kruhek spi. Dramatični prizorček za alt-solo in enoglasen otroški zbor. Cena 8 din. Dobi se pri skladatelju. Prizorček je že sam po sebi ljubeč, glasba, na Finžgarjev tekst napravljena, je pa tudi lahka in prikupna. Skladba bo

porabna za razne akademije in podobne prireditve. Priporočamo.

M. Tome: Preludij, II. del. Izšel je drugi del Tomčevih preludijev. Zbirka obsega preludije za nižaji všteti tudi C-dur in a-mol. Večina preludijev je tehnično na isti stopnji kot v prvem delu, vendar so v splošnem slovesnejši, nekaj jih je skoro koncertnih. Zbirka je obširnejša kot prvi del in stane 33 din. Priporočamo jih vsem organistom, zlasti onim, ki imajo že prvi del, da si dopolnijo zbirko.

10 velikonočnih pesmi. Za mešani zbor zložil Anton Grum. Ljubljana 1957. Izdal in opalografiral Roman Pahor. Pesmi so zložene v običajnem slogu cerkvenih pesmi zadnjih let. Brez dvoma se bodo zbori ene ali druge z veseljem lotili, saj marsikatera lepo teče. Sem in tja dobimo pa v njih še bolj šibka mesta. Kar se tiče tehnične strani, bi ocenjevalec omenil pred vsem to, da je tenorski del v več pesmih izredno visoko pisan. Posebno pri pesmih, ki so zložene v C-duru, se giblje okoli visokega »g«, kar je za povprečne tenorje vsekakor naporna višina. Res je pa, da taka mesta blesteče zvenijo, če jih namreč pevci zmorejo. Harmonična in modulatorična stran skladb je včasih premalo jasno podčrtana (n. pr. št. 4), zato cela zgradba nekako visi v zraku. Sicer pa je v pesmih marsikaj zdravega, kar jih priporoča.

Vinko Vodopivec: Štiri adventne pesmi. Vse pesmi so lahke, pevne, vendar je adventno razpoloženje v njih dobro pogojeno. Ker drugi skladatelji ravno adventne pesmi bolj malo izdajajo, bodo te dobrodošle.

Breda Šček: Kristus je vstal. 12 velikonočnih pesmi za mešani in moški zbor. Z dovoljenjem lavantinskega škofijstva. Loče 1956. Cena 11 din. Velikonočnih pesmi je v tej zbirki prav za prav enajst, pod dvanajsto številko so uvrščeni trije kratki velikonočni odpevi za litanije. V splošnem so pesmi zelo lahkega značaja. Vsebinsko so nekatere morda celo prelahke. Pri vsej preprostosti bi si včasih le zaželeli, da bi skladateljica segla globlje in ne bi ostala pri samem zunanjem igračkanku s toni. Št. 3, kjer držijo basi skozi 6 taktov isti ton, čeprav ritmično nekoliko spremenjen, učinkuje monotono. V št. 10, ki se giblje v samih triolah, bi rajši imeli šest osminski, če ne celo dvanajst-osminski takt. — Komponiranje tekstov, na katere je zložena

že kaka druga prvovrstna in morda splošno zana skladba, je vedno kočljiva zadeva. Alj postane pesem v primeri s prvo banalna (št. 5 v primeri s Klemenčičevo) ali se ji pa preveč približa vsaj ritmično, če že ne toliko melodično (št. 6 v primeri s Premrlovo). Zbori bodo zbirko radi vzeli v roke, že zato, ker je splošno lahko izvedljiva.

Cerkveni ljudski napevi. Zbral in uredil L. Kramolec, učitelj petja v Ljubljani. Zbirka obsega 50 cerkvenih pesmi za razne prilike in je tiskana v pregledni pisavi na zelo dobrem papirju, zato je cena 50 din morda razumljiva, a vendar visoka. Pesmi so zapisane v raznih slovenskih krajih, kakor kaže seznam na koncu pesmarice. Harmonizacije so po večini poskrbeli razni priznani glasbeniki: Adamič, Jobst, Kimovec, Premrl, Tomc in jim je njihova umetnost data prikupljivo obliko.

Ne da bi imel namen jemati zbirki vrednost ali priznanje delu, saj mi je že izza prve mladosti ljudska pesem posebno pri srcu, vendar naj pripomnim tele tri stvari:

1. Med pesmimi je nekaj takih, o katerih smemo podvomiti, da so nastale med narodom, ker so preveč navezane le na en kraj, in skoro nič splošno znane. Pred nekaj desetletji slovenskih pesmi ni bilo zadosti za razne prilike, organisti so si pomagali s prestavo primernih nemških; velikokrat so pa podlagali besede tudi raznim slovenskim melodijam iz nemških oper, klavirskih skladb in drugih zbirk.

Ta nevarnost je bila onod večja, kadar je pronicalo nemštvo bolj med naš narod, torej posebno na Koroškem in Štajerskem. In baš iz teh krajev je polovica zapiskov. Imam nekaj zapisanih stvari, ki sem jim prilično našel pozneje vire: Andante iz klav. sonate; adagio iz simfonije (posnet prav dobro), ali n. pr. znana Sarastrova melodija iz Mozartove »Čarobne piščalke«, ki je donela ob vseh Marijinih praznikih za posebno slovesnost s slovenskimi besedami »Marija Pomočnica, ti upanje sladko!« itd.

Treba bi bilo vso snov prej kritično pretresti, potem šele ponuditi — mladini.

kajti avtor sam pravi, da je želel ustreči posebno mladini.

2. »Da ustrezem zlasti šolski mladini, ki želi vedno kaj novega, lepega...« pravi v uvodu avtor sam. Pesmi so prirejene vseskozi samo za eno- ali dvoglasno petje. Izjemo tvorita samo dve, ki ju je priredil Premrl in sta neoporečni po vsebini in menda najboljši po obliki, to sta št. 16. in 17. (v 18. je napačno vstavljeno »štiriglasno«). Vprašanje je, je-li dvoglasna oblika za šolsko petje najboljša. Za osnovne šole: da, za srednje: ne več. S tem odbijemo od petja vse pevce višjih razredov, ki so že zmotirali. Ti izgube stik s petjem in smisel za nje. To slabo posledico lahko opazujemo marsikje. Glavna naloga pevskega pouka na šolah je, buditi zanimanje, smisel, ljubezen do petja v mladih srcih. To se godi najuspešneje z vedno novo in zanimivo snovjo, ker je pa ravno pri mladini vzgojni pomen petja največji, ki sprejema vase za vse življenje in pozneje oblikuje in dalje snuje v duši, prav zato se mi ne zdi primerno za mladino snov, ki ni absolutno naša, preizkušeno dobra. S tega stališča mora posebno tehtati in izbirati vsakdo, ki bi zbirko uporabljal pri mladinskem, šolskem petju. Mladini samo absolutno dobro, preizkušeno hrano.

3. Ker snov torej še ni kritično predelana, se mi zdi, da je — z gospodarskega stališča — za zbirko taka oprema razkošje, ki bi prav prišlo zbirki trajne vrednosti.

Moram pa priznati avtorju dobro voljo in skrbno delo, ki je mnogokaj dobrega rešilo pozabe. B.

Po Mariji k Jezusu. 10 cerkvenih pesmi za moški in mešani zbor. Zložil Ferdinand Kallinger, priredil St. Premrl, založil V. Čadež. Zbirka obsega dve božični, eno za meš. oziroma moški zbor in bariton, dve obhajilni, po eno postno in velikonočno in štiri Marijine. Vse pesmi so lepo občutene, prikipele v priprosti obliki iz pobožne duše in so v zelo okusni Premrlovi opremi prav zelo porabne. Posebno jih bo poživila ritmično imitatorična pestrost, ki jim jo je dala iznajdljivost prireditelja. Tisk je zelo pregleden, oblika primerna. Priporočamo. B.

Naše priloge

Mladi mornar. Ko je leta 1896. praznoval dijaški zavod Alojzijevišče (Collegium Aloysianum) na Poljanski cesti svojo petdesetletnico, je za to slovesnost zložil tedanji prefekt v zavodu dr. Jože Debevec (to je treba v naslovu skladbe popraviti) besedilo, ki se je prilagalo »mladim krmarjem«, ki jadrajo po razburkanem morju valovite in nemirne mladosti

ter se zatekajo pod vodstvo in okrilje mladinskih zavetnikov sv. Alojzija (21. junija) in sv. Stanislava Saleškega (29. januarja). Oba svetnika sta bila patrona Alojzijevišča in so ju vsako leto slavili in praznovali s slovesno peto sv. mašo. Foerster, ki je poučeval v zavodu petje in klavir, je pesem uglasbil za šesterglasni mešani zbor, Alojzijevišče je pa

skladbo založilo v omejenem številu izvodov, pač največ za lastno uporabo. Djaki so pesem peli pri slovesnosti l. 1896. Spominjam se, da smo jo istega leta peli tudi pod Hladnikom v Novem mestu. Sicer pa skladba javnosti ni znana. Je pa prepolna zdrave snovi. Posebno jo diči silna dramatika, od sile preudarjena invencija, ki se v vsem ne le oklepa besed, temveč se z njimi kar zliiva v eno. Prav tako je zanimiva pestra mena barv in modulacije, ki so pa tako naravno pripravljene, da jih uho kar zahteva. Skladba je vsekako vredna, da jo ponudimo širši javnosti, da jo zbori poprimemo. Pevska zveza jo bo pela pri jubilejnim koncertu v Unionu dne 8. novembra s 350 pevci in pevkami.

Ljubica je nekoliko starejšega porekla: Gl. Matica jo je izdala že leta 1894 med rednimi publikacijami v 25. zvezku svojih edicij. Pesem spada med naše najodličnejše balade. Glasbena oblika se plete prav tako živo in zopet turobno, kakor zahtevajo besede in vsebina. Mojster je

s primitivnimi sredstvi odlično ubral dramatiko pesmi: primeri le uvod in konec, ali klepetave ženske v dvo- in troglasnem zboru. Kaj lepo se prileže plastiki dramatike uloga moškega zbora, čeprav je podrejena. Že ti dve pesmi kažeta Foersterja mojstra čudovite invencije in pravega umetnika, ki je tudi v vseh malenkostih velik, neprekosljiv mojster. Pesem je že pošla, zato smo se obrnili do Foersterjeve družine, ki nam je ponatis blagohotno dovolila, za kar ji gre najiskrenejša zahvala naša in vseh onih številnih zborov, ki bodo skoro pozabljeno pesem z največjim užitek prepevali in se našega velikega mojstra in učitelja hvaležno spominjali. Tudi ta pesem bo na jubilejnim koncertu Pevske zveze 8. novembra. — Popraviti je treba v »Ljubici« na 10. strani v 1. taktu 4. vrste sopranov drugi e v d; na str. 15. v 3. vrsti zadnji altovi in sopranovi noti za terco niže (f, d), prav tako v 4. vrsti 2. takta sopranov d v hes. B.

Vsa k zavaruje sebe, svojce in svoje imetje
edinole pri našem domačem zavodu

Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani

Požar, vlom, steklo, zvonove, jamstvo, nezgode, življenje in v

„KARITAS“ oddelku

posmrtnino, doto in starostno preskrbo.

CENTRALA: v Ljubljani, Miklošičeva 19.
Lastna palača. — Telefon 25-21 in 25-22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Beograd, Pašičeva ulica št. 10/1.

Celje, palača Ljudske posojilnice

Sarajevo, Kralja Petra št. 14

Split, Ulica XI. puka št. 22

Zagreb, Ulica Kraljice Marije št. 36

Maribor, Loška ulica št. 10 in Orožnova ulica št. 8

Uredništvo glasbenih prilog je v Št. Vidu, knezoškofijski zavodi (prof. Matija Tome), literarnih prilog pa v Ljubljani, Tyrševa 17 (prof. M. Bajuk). Upravništvo v Ljubljani, Komenskega ulica 12. Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah in velja za vse leto z glasbeno prilogo vred 50 din, za Italijo 48 lir, za Avstrijo 5 šilingov, za Ameriko 2 dolarja. — »Pevca« izdaja Pevska zveza v Ljubljani (Vinko Lavrič).

Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec.

